

Antonín Popp (1850–1915): Fiktivní podoba knížete Vladislava II. (krále Vladislava I.) v souboru medailonů českých panovníků nad oblouky arkád prvního patra v budově pražského Národního muzea.

Dva roky před svou smrtí Soběslav I. povolal na svůj dvůr v Sadské české feudály a zavázal je přísahou, že až přijde čas, novým knížem zvolí jeho syna Vladislava. Shromážděná šlechta se nebránila, jednak ji to nic nestálo, jednak to byli vesměs Soběslavovi věrní přívrženci, a možná si někteří také říkali: sliby – chyby.

Poté se Soběslav I. vydal k nástupci zesnulého Lothara III., Konrádovi III. z rodu Štaufů, jímž začala štaufská vládnoucí dynastie německých králů. Stvrdil německému panovníkovi své spojenectví a Konrád III. na oplátku udělil Soběslavovu synovi Vladislavovi Čechy v léno. Kníže se vracel domů spokojený. Nový německý král předal formálně české knížectví jeho synovi s předstihem, což česká šlechta bude jistě respektovat. Byla to docela dobrá pojistka nástupnictví.

Všechny sliby a přísahy domácí šlechty však vzaly za své v okamžiku, kdy se Soběslav I. odebral na věčnost. Čeští feudálové i zástupci křesťanského kléru se cítili být jedinými právoplatnými garanty

volby budoucího knížete, bez ohledu na to, co se dříve dojednalo a slíbilo.

Na volebním sněmu se ozvali především ti, kteří před dvěma lety v Sadské chyběli a k volbě Soběslava syna se tudíž nezavázali. Za nečekanou kandidaturou syna knížete Vladislava I. stál především olomoucký biskup Jindřich Zdík, po smrti Soběslava I. všeobecně uznávaná duchovní autorita. Ustoupila také značná část šlechty, která před dvěma roky v Sadské přísahala věrnost Soběslavovu synovi. Obávala se totiž toho, že by Soběslavův Vladislav mohl být stejně silným vladařem jako jeho zesnulý otec.

Vladislavův konkurent byl naopak známý svou lehkovážností i nezodpovědností, v minulosti opakovaně prokázanou. Všichni se domnívali, že to bude slabošský a lehce manipulovatelný panovník. Příznivců syna někdejšího knížete Vladislava I. bylo na sněmu víc, a tak se Soběslavův potomek knížecího stolce nedočkal.

Také německý král Konrád III. změnil své původní stanovisko a volbu Vladislava II. přijal bez výhrad. Svě jistě sehrála i okolnost, že se Vladislav II. zasnoubil s královnou nevlastní sestrou Gertrudou Babenberskou, s níž se poté oženil, Konrád III. a Vladislav II. se stali švagry, což do budoucna věstilo pevné spojení nového českého knížete s německou říší.

Proti všem předpokladům se ale Vladislav II. ujal moci s razancí, kterou nikdo z jeho volitelů nečekal. Hned v průběhu prvního roku své vlády nechal v Čechách pochyťat množství lupičů, kteří ohrožovali kupecké karavany, a popraviště poblíž Pražského hradu se záhy naplnilo oběšenci, které tu kníže nechával viset všem pro výstrahu. Bylo zřejmé, že se takto povede každému, kdo by se protivil jeho vůli.

Šlechta, která Vladislava II. zvolila, očekávala za svou podporu vlivné funkce a prebendy, avšak nový panovník se začal projevovat

jako autokratický vladař a do své činnosti nikomu nedovolil příliš mluvit. Se zemskými úřady mohl nyní počítat jen ten, kdo se podřídil jeho moci, opozičníkům hrozily tvrdé tresty. A od moravských přemyslovských úředních knížat, po zkušenostech, které s nimi měli jeho otec i strýc, žádal přísahu věrnosti a podřízenosti.

Moravská úřední knížata se proti novému českému panovníkovi spojila a vytvořila silnou vojenskou koalici. Podpořila je i část české šlechty, rozčarovaná Vladislavovou ráznou politikou, posilující nezávislou knížecí moc a snahu po větším soustředění do rukou jediného muže. Před Vladislavem II. vyvstala vážná hrozba domácí dynastické války s nejistým výsledkem.

Za svého vůdce si koalice moravských přemyslovských knížat zvolila Kunráta II. Otu Znojemského, pravnuka někdejšího českého knížete Břetislava I. (vládl 1037–1055). Připojil se i Soběslavův syn Vladislav, který se nesmířil se svou volební porážkou, nějaký čas žil v Uhrách a na Moravu se vrátil, aby podpořil odboj proti knížeti Vladislavovi II.

Český kníže však nelenil a proti odbojníkům shromáždil vojsko. Měl sice podporu velké části české šlechty, ale připadalo mu, že moravští přemyslovští úředníci jsou schopni proti němu postavit mnohem silnější vojenskou sílu. Moravané přešli moravsko-české pomezí a 24. dubna 1142 se jim český kníže postavil pod vrchem Vysoká na Kutnohorsku. K bitvě došlo až o den později, po neúspěšném vyjednávání zneprátelených stran, a jak praví ve svých *Dějínách* F. Palacký,

Dedikační obraz Olomouckého kolektáře, vpravo od ústřední postavy sv. Řehoře Velikého je vyobrazen buď kníže Soběslav I., nebo král Vladislav I. (Bohatě iluminovaná bohoslužebná kniha vznikla v první polovině 12. stol. v klášterním skriptoriu, které založil olomoucký biskup Jindřich Zdík, stala se kořistí v třicetileté válce, po 360 letech se díky vstřícnosti švédské královské rodiny v roce 2009 vrátila do Olomouce a je uložena ve zdejším Muzeu umění.)

„... boj strhl se z obou stran velmi krutý.“ (Palacký, F.: cit. dílo, kniha IV., článek 2.)

Už to vypadalo, že Vladislav II. v bitvě zvítězí, když tu se některé jeho oddíly obrátily na útěk, nebo se dokonce přidaly na stranu protivníka. Tato nečekaná zrada další boj zkomplikovala a Vladislavovi hrozilo obklíčení, z něhož v poslední chvíli přece jen unikl, a za cenu značných ztrát svých bojovníků se mu podařilo před Moravany ustoupit.

Protivníkovy ztráty byly rovněž velké, Kunrát II. Ota Znojemský, který mohl oslabeného českého knížete pronásledovat a zničit ho tím, že by mu přehradil ústupovou cestu ku Praze, se k takovému kroku neodhodlal. Po vyčerpávající bitvě nejprve chtěl své vojsko doplnit o nové bojovníky a teprve pak pokračovat v ofenzívě. Tak moravští odbojníci promeškali vhodnou příležitost Vladislava porazit, český kníže by se s unaveným zbytkem svého vojska náporu Moravanů sotva ubránil.

Vladislav II. získal to nejdůležitější, totiž čas. Když dorazil do Prahy, okamžitě začal uskutečňovat nutná obranná opatření. Dal opravit a zpevnit městské hradby, město vybavil dostatečným množstvím potravin, nutných pro delší obléhání. Vrchní velení obrany města svěřil svému bratru Děpoltovi a druhého sourozence, Jindřicha, poslal na Budyšínsko pro vojenské posily. Zároveň vypravil posly k německému králi Konrádovi III. s žádostí o pomoc, doplněnou příslibem bohaté odměny.

Moravané, k nimž se připojila i menší část odbojné české šlechty, po čase přitáhli před Prahu. Město bylo obleženo ze všech stran. Kunrát II. Ota Znojemský se připravil dobře, měl i mohutné obléhací stroje a praky, které za městské hradby metaly obrovské balvany i svazky hořící koudele. Tehdy vyhořel i bohatě vyzdobený svatovítský kostel,

VLADISLAV II.

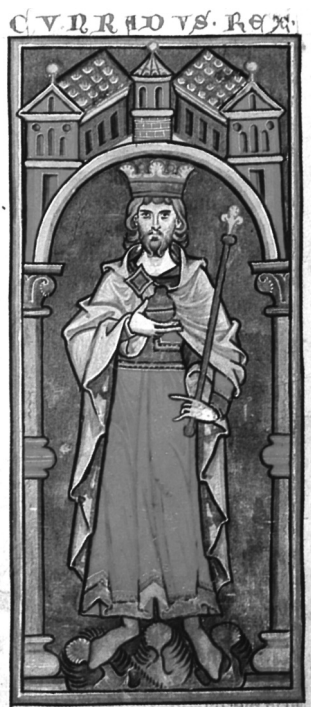
uložené svaté ostatky byly buď zničeny, nebo poškozeny. Ohnivě koule dopadaly i na Staré Město a Menší Město pražské, požáry zachvátily mnoho klášterů i domů, na Hradě vyhořel klášter sv. Jiří. Pražané ale všem pohromám čelili s odvahou a vytrvalostí. Věděli, co by je čekalo, kdyby nepřítel město dobyl. Plenění, znásilňování žen – zákon války byl neúprosný.

Když se Kunrát II. Ota Znojemský dozvěděl o blížící se armádě německého krále Konráda III., která ku Praze postupovala od Plzně, raději od dalšího obléhání upustil. Jeho zvědové mu totiž hlásili, že tak obrovské množství obrněných rytířů do té doby neviděli.

Obléhatelé se najednou ocitli v nevýhodě, nebylo kam ustoupit. Na jedné straně měli chrabře se bránící Pražany, na straně druhé vojsko, jehož útoku by neodolali. Kunrát II. Ota Znojemský tedy vydal moudrý rozkaz obléhání skončit a oddíly odbojné moravské koalice se stáhly zpět za moravsko-české pomezí.

Německý panovník Konrád III. dorazil k Vladislavovu sídlu na Vyšehradě 7. června 1142, aniž musel přistoupit k boji. Českému králi zde ponechal část svých vojáků pro jeho záměr ztrestat vzpurné moravské příbuzenstvo, a s bohatou odměnou se vrátil zpět do říše.

Roku 1143 vtrhlo české vojsko na Moravu, vydrancovalo Znojemsko, vyplnilo Olomoucko,

Konrád III. na miniatuře v Kolínské královské kronice – Chronica Regia Coloniensis z doby okolo r. 1420. (Královská knihovna v Bruselu.)

*Pečeť Konráda III. Štaufského
z roku 1138.*

dobylo Brno, s bohatou kořistí se vrátilo zpět do Čech a Vladislav uhradil finanční ztráty z předchozích bojů. Vítězné tažení mu také upevnilo svrchované postavení v českém knížectví. Moravští Přemyslovci se museli českému panovníkovi nejprve v Praze pokořit, teprve pak jim Vladislav II. velkomyslně vrátil jejich úděly pod přísahou, že už nikdy proti němu nepozdvihnou zbraně.

Také olomoucký biskup a věrný Vladislavův přívrženec Jindřich Zdík zrušil nad Moravou církevní klatbu (zákaz provozování všech církevních úkonů), kterou před rokem se souhlasem papeže Innocence II. (pontifikát v letech 1130–1143) nad odbojnými knížaty vyhlásil.

Zatímco olomoucký kníže Ota III. se s biskupem smířil, Kunrát II. Ota Znojemský a Vratislav Olomoucký mu vyhlášení církevní klatby nezapomněli, protože tím ochromil na jejich údělech veškerý církevní život. Můžeme připsat i to, že Jindřich Zdík tímto aktem přispěl k rozhodnutí moravských knížat co nejdříve se navrátit domů, kde se proti nim začalo bouřit obyvatelstvo, postižené církevní klatbou. Chtěli to olomouckému biskupovi oplácet, s brannou mocí však proti němu vytáhnout nemohli, protože by to český kníže považoval za porušení zemského smíru i přísah, kterými se mu nedávno zavázali.